

Yaşadıkça Eğitim. 88,2005. 11-16.

SINIFTA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Arş.Grv. Aslı YÜKSEL
Prof. Dr. Mustafa ERGÜN
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

“İlkay, her gün derse geç gelmektedir. Ali, sürekli arkadaşlarını şikâyet etmektedir. Ömer, verilen ödevleri yapmamaktadır. Mustafa, sırasında nadiren oturmakta, zamanının büyük bir kısmını kalem açmakla geçirmektedir. Oya, sık sık devamsızlık yapmaktadır. Gül, derste sürekli konuşarak dersi kesmektedir.” Bu ve benzeri durumlar sınıf ortamında sıkça karşılaşılan problemleri davranışlardır. Bu davranışların çoğu hemen hemen bütün sınıflarda öğretmenler tarafından gözlenmektedir. En deneyimli öğretmenler bile sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışları ile karşı karşıya kalmaktadır.

İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bir anlamda önemli bir disiplin sorunudur ve eğitim öğretim etkinliğinin yürütülmesinde büyük bir problem oluşturur. Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır.¹ Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları sadece eğitim öğretimi engellemez, bununla birlikte bazı fiziksel ve psikolojik huzursuzlukları da beraberinde getirir. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler.²

İstenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, psikolojik özellikleri gibi pek çok etkenlere bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Davranışlar, zamana, mekana ve koşullara göre istenilen ya da istenmedik

¹ İLGAR, Lütfü, *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2000, s. 167

² BAŞAR, Hüseyin, *Sınıf Yönetimi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999, s. 95

özelliği kazanırlar. Yine aynı şekilde istenmeyen davranışların sıklığı da yaştan yaşa, öğretmenden öğretmene, dersten derse farklılık gösterebilmektedir.

Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme, derse hazırlıksız gelme, sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma, arkadaşlarına, kendisine veya eşyalarına zarar verme, derste uzun süre hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşma gibi davranışlar, sınıfta sıkça gözlenen istenmeyen öğrenci davranışları olarak özetlenebilir. Ayrıca bu davranışların dışında temizlik ve görgü kurallarına uymama, sınavda kopya çekme, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanma, öğretmenine ve arkadaşlarına kaba davranma, küfürlü konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme, söz almadan konuşma gibi davranışlar da derslerde karşılaşılabilen istenmedik davranışlardandır. İstenmeyen davranışların ortaya çıkması, hem kaçınılmaz nitelikte doğal bir olaydır hem de uygun eğitim yaşantılarını kazandırmak için iyi bir fırsattır.³

İstenmeyen Davranışların Sınıflandırılması

Sorun Olmayan Davranışlar: Kısa dikkatsizlikler, bazı öğrencilerin konuşması, ödev üzerinde çalışırken kısa ara vermeler gibi ortak davranış örneklerinden oluşur.

Küçük Sorunlar: Sınıf işlemleri ve kurallarına karşı olan davranışları içerir. Örneğin öğrencinin oturduğu yerden izin almadan kalkması gibi küçük, fakat rahatsızlık verici davranışlardır.

Önemli Sorunlar: Bu davranışlar eğitim etkinliğini bozan ve öğrenmeyi engelleyen davranışlardır. Bu gruptaki davranışlar çok ciddidir; ancak okul kuralları veya sınıf baskısı ile izole edilirler. Örneğin diğer öğrencilere şiddet uygulama veya kavga eylemi gibi.

İstenmeyen Davranışların Etkenleri

Herhangi bir okulda veya derslikte bir disiplin problemi çıkmışsa, bunun mutlaka bir nedeni vardır. Sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışların kaynakları öğretmenin, öğrencinin, sınıfın fiziksel yapısının, sınıfın içinde bulunduğu okulun, çevrenin (uzak ve yakın) sahip olduğu özelliklere göre değişiklik göstermektedir. Sınıftaki istenmeyen

---

³ AYDIN, Ayhan, *Sınıf Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 1998, s. 138

öğrenci davranışlarının önüne geçilebilmesi bu davranışların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerin bilinmesine bağlıdır.

Sınıf Dışı Etkenler: Sınıf içindeki istenmeyen davranışların büyük bölümü sınıfın dışında yaşanan olaylardan kaynaklanmaktadır. Öğrencinin içinde yaşadığı çevre, aile ortamı ve okul, davranışlarının temel kaynağını oluşturur. Bu çevrede yaşayan insanların eğitim düzeyleri, öğrencilerin davranışları üzerinde önemli ölçüde etkilidir, dolayısıyla öğrencilerin davranışlarına yansiyarak sınıf içine taşınır. Eğer öğretmen, yalnızca sınıf içi davranış değişkenleri ile uğraşıp, sınıf dışı etkenleri göz ardı ederse başarıya ulaşması hem zor olur hem de kalıcı olamaz. Sınıf dışı etkenler; okul, çevre ve aile olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

Okul: Okulun fiziksel özellikleri, durumu, öğrenci sayısı, kuralları, yönetim yapısı gibi bir çok değişken sınıf içine yansiyarak öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkiler. Eğitim-öğretim için gerekli olan materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir. Gottfredson ve diğerlerine göre okulun olumsuz davranışa yönelten bir yanı da kurallar ve olumsuz davranışlar konusunda yöneticilerin, öğretmenlerin farklı görüş ve uygulamalarıdır.⁴

Çevre: Öğrencileri problem davranışlara sevk eden en önemli faktörlerden birisi okulun sosyal çevresidir. Okulun bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal çevre öğrenci davranışları üzerinde büyük ölçüde belirleyici etkilere sahiptir. Öğretmenin, çevrede karşılaşılan bazı olumsuz davranışların sınıf ortamına girmesini önleyebilmesi için çevreyi tanıması, ekonomik, sosyal, kültürel geçmişini ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir. Öğrencilerin içerisinde yaşadıkları çevre, davranışlar üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bazen çevreyi değiştirmeden davranışları değiştiremezsiniz.⁵

Aile: Aile öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alındığı, bazı temel davranışların kazanıldığı yerdir. Öğrenciler zamanlarının önemli kısmını ve ilk sosyalleşmelerini aile içinde tamamladıkları için, istenmeyen davranışların kaynaklarının ilk

---

⁴ Aktaran: BAŞAR, s. 106

⁵ APUHAN, Recep Sükrü, *Etkili Öğretmenin Temel Davranışları*, Timaş Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 128

çekirdekleri de aile içinde atılmaktadır.⁶ Ailedeki birey sayısı, ailenin gelir ve eğitim durumu öğrenci davranışlarını etkileyen faktörlerden bazılarıdır. Sınıf ortamında gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarının aileden kaynaklanan diğer bir nedeni ise anne-baba tutumlarıdır. Aileyle ilgili olarak öğretmenin aileyi tanıması ve aile ile ilişki kurması ortaya çıkabilecek bazı olumsuz davranışların önlenmesinde etkili olabilir.

Sınıf İçi Etkiler: İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında sınıf dışı etkenler kadar sınıf içi etkenler de önemlidir. Öğrenciyi istenmeyen davranışlara yönelten sınıf içi etkenler; öğretmen, öğrenci ve fiziksel ortam olmak üzere gruplandırılabilir.

Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler: Öğretmen nitelikleri sınıf yönetiminin kalitesi ve başarısı üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Etkili bir sınıf yönetiminde öğretmenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş öğrencileri tanımak olmalıdır. Öğretmen hangi davranışın nerede ve nasıl yapılması gerektiğini, buna karşılık hangi davranışın nerede ve nasıl yapılmaması gerektiğini öğrencilere anlatmalıdır. İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmenlerin yetersizlikleri büyük rol oynamaktadır. Derste öğretmenin sürekli aktif, öğrencinin pasif olması, öğrencilerin dikkatini dağıtır. Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaması, öğretmenin toplumsal beceri eksikliğinden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir.⁷

Öğrenciden Kaynaklanan Nedenler: Duygusal problemler yaşayan bazı öğrenciler, okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremeyince, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanırlar. Bazı öğrenciler öğrenim yaşantılarında karşılaştıkları başarısızlıklar nedeniyle sınıfta dersi takip etmeyerek sürekli sınıfın havasını bozmaya çalışırlar. Öğrencinin, öğretmeni ve arkadaşlarıyla etkileşim düzeyinin düşük olması, sosyal becerilerde yetersiz olması, arkadaşının olmaması, okulu sevmemesi, sosyal doyumsuzluk içinde olması gibi pek çok neden öğrenciyi sınıf ortamında görmek istemediğimiz davranışlara itmektedir.

---

⁶ TÜRNÜKLÜ, Abbas , ZORALOĞLU, Yunus, GEMİCİ, Yusuf, “İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları”, *Eğitim Yönetimi*, Cilt 7, Sayı 27, yaz 2001, s. 436

⁷ TERTEMİZ, Neşe, “Sınıf Yönetimi ve Disiplin”, *Sınıf Yönetimi*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001 s. 58

Fiziksel Ortamdan Kaynaklanan Nedenler: Sınıfın fiziksel koşulları, gürültülü ve kalabalık oluşu, ısı ve ışık durumu öğrenci performansı üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Fiziksel açıdan kötü yapılandırılmış bir ortamda, öğrencilere eğitimin amacı olan istenlik davranışları kazandırmak yani davranış değişikliği sağlamak kolay değildir. Sınıf düzeni gibi, öğrencilerin oturma düzeni de sınıf yönetimi ve eğitsel çabalar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları Üzerine Bir Araştırma

İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğünü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için en çok hangi yolları kullandığını belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır⁸. Araştırma 2003-2004 eğitim öğretim yılında Afyon Merkez İlçeye bağlı 19 ilköğretim okulunda görev yapan 107 (1., 2. ve 3. sınıf) sınıf öğretmenine bir anket uygulanarak yapılmış ve öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu ve okulun sosyo-ekonomik düzeyi araştırmanın değişkenleri olarak alınmıştır.

Bizim araştırmamızda, öğretmenlerin belirlediği istenmeyen öğrenci davranışlarının başında “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*”, “*Bir yerde uzun süreli oturamamak*” ve “*Derste sıraların arasında dolaşmak*” davranışları gelmektedir. Bunun yanında “*Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak*”, “*Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak*”, “*Kavga etmek*” ve “*Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek*” gibi davranışlar da öğretmenlerin en çok şikayet ettiği davranışlardır. Ancak en fazla görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının bile sınıfın % 12-13’ünde görüldüğü, dolayısıyla araştırma yapılan İlköğretim Okullarındaki öğrencilerin % 90’ında rahatsız edici bir davranış görülmediği ortaya çıkmıştır. En çok görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının (Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak, bir yerde uzun süreli oturamamak) öğrencilerin % 10-19 aralığında görüldüğü; diğer tüm istenmeyen öğrenci davranışlarının % 1-9 aralığında görüldüğü tespit edilmiştir.

---

⁸ YÜKSEL, Aslı, İlköğretim I. Kademe 1., 2. Ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2005

İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede genellikle *öğrenciyi uygun bir dille uyarma, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme* ve *öğrenci ile dersten sonra konuşma* (bazen de *öğrencinin ailesine haber verme*) yolları tercih edilmiştir. *Görmezden gelme, öğrenciye bağırma, öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma* gibi yollar öncelikle tercih edilmemiştir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin *“Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek”* davranışı ön lisans mezunu öğretmenlerin sınıflarında daha fazla görülmektedir. *“Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek”* davranışı yüksek kıdemli öğretmenlerin sınıflarında daha çok görülmektedir. *“Sık sık devamsızlık yapmak”, “Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek”* davranışları sosyo-ekonomik açıdan alt düzey okullarında daha çok görülmektedir.

“Yalan söylemek” davranışına karşı erkek öğretmenler *öğrenciyi uygun bir dille uyarma* yolunu tercih ederken; bayan öğretmenler *öğrenci ile dersten sonra konuşma* yolunu tercih etmişlerdir. *“Öğretmenlerden izin almadan sınıftan ayrılmak”* davranışını gösteren öğrencilere *öğrenciyi uygun bir dille uyarmanın* ötesinde erkek öğretmenler *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermekte*, bayan öğretmenler ise *öğrencinin ailesine haber vermektedirler*. *“Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek”* davranışını gösteren öğrencilere erkek öğretmenler *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterirken*; bayan öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında genelde bir farklılık yoktur. Sadece *“Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek”* davranışında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. *“Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek”* davranışıyla baş etmede ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında

genelde bir farklılık yoktur. Sadece “*Sık sık devamsızlık yapmak*” davranışında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. “*Sık sık devamsızlık yapmak*” davranışıyla baş etmede 20-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerle 25 yıldan yukarı kıdeme sahip öğretmenler *öğrenciyi uygun bir dille uyarmayı* tercih ederken, 20 yıldan az kıdeme sahip öğretmenler *öğrencinin ailesine haber vermeyi* tercih etmektedirler.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyi ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında sadece “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*” ve “*Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek*” davranışlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Diğer davranışları öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo- ekonomik düzeyi etkilememektedir. “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*” ve “*Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek*” davranışlarıyla baş etmede üst düzey, orta düzey ve alt düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

İstenmeyen Davranışın Ortaya Çıkmaması İçin Kullanılabilecek Stratejiler- Etkinlikler

İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engellemek için izlenmesi gereken stratejiler şunlardır:⁹

1-Öğrencileri Sürekli Olarak İzlemek: Öğretmen ders esnasında gözleri ile sınıfın tümünü gözlemeli, öğrencilerin tümünü görebileceği yerlerde durmalıdır.

2-Öğrencileri Motive Etmek ve Motivasyonu Dersin Sonuna Kadar Sürdürmek: Öğrencileri motive etmek için onlara aktif olma fırsatı verilmeli, öğretmen merkezli öğretim yöntemleri terk edilmeli, mümkün olduğunca fazla öğrenciye söz hakkı verilmelidir.

3-Öğrencilerin İlgilerini Anlamak ve Derse İlgiyi Arttırmak: Öğretmen iyi bir gözlemlerle öğrencilerinin ilgi düzeylerini keşfetmeye çalışmalı, ilginin dağılması ve sıkılma belirtilerinin görülmesi durumunda güncel bir konuyu tartışmak, mantık ve zeka oyunlarını

---

⁹ İLGAR, s. 172-174

kullanmak, birkaç dakika serbest faaliyet yapmalarına izin vermek vb. gibi bazı şeyleri kullanarak ilgilerini yeniden kazanmaya çalışmalıdır.

4-Sınıf Kurallarını Tespit Etmek: Öğretmen, öğrencileriyle tanıştığı ilk derste öğrencilerinden beklediği davranışlarla ilgili açıklamalar yapmalı, kurallar koymalı ve bu kuralların neden gerekli olduğu konusunda tatmin ve ikna edici açıklamalar yapmalıdır.

İstenmeyen Davranışlar Karşısında Gösterilmesi Gereken Öğretmen Tepkileri

1-Sorunu Anlamak: İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında, öğretmenin yapması gereken ilk iş, sorunu anlamak olmalıdır. Sorunun doğru bir biçimde anlaşılması, doğru bir yaklaşımla çözülmesi için ön koşuldur. Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamanın ötesinde, gelecekte ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışların kestirilmesi açısından da gereklidir.¹⁰

2-Görmezden Gelmek: İstenmeyen davranış o an için hemen olup bitiyorsa, süreklilik göstermiyorsa görmezden gelinebilir. Ancak öğretmen, görmezden geldiği davranışı pekiştirmekten kaçınmalıdır. Çünkü, istenmeyen bir davranışta bulunan öğrenci, bu davranışının öğretmen tarafından görmezden gelinmesiyle bunun kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünerek aynı davranışı tekrarlayabilir. Öğretmen tekrarlanan bu davranışı da görmezden gelirse, istenmeyen davranışların pekişmesine neden olur. Bu yöntemin dikkatli kullanılması gerekir. Aksi takdirde öğrenci yaptığı yanlış davranışın öğretmen tarafından tasdik edildiği yanılgısına düşebilir. Görmezden gelme yöntemi, dikkatli kullanılmadığında ciddi sorunlara yol açar. Önemli davranış problemlerini görmezden gelme ile ortadan kaldırmak mümkün olmadığı gibi, sorunun ağırlaşmasına da neden olur.

3-Uyarmak: İstenmeyen davranışı yapan öğrenciye, davranışının kabul edilemez olduğu çeşitli uyarılarla hissettirilebilir. Öğretmen vücut dilini kullanarak, dokunarak, sözle doğrudan veya dolaylı olarak soru sorarak, söz hakkı vererek veya sözü doğrudan doğruya istenmeyen davranışa getirerek öğrenciyi uyurabilir.

---

¹⁰ AYDIN, s. 118

4-Derste Değişiklik Yapmak: Sınıfta öğretmenin sürekli aynı yöntemleri kullanması, kendinin aktif, öğrencilerin ise pasif olması, dersin sıkıcı bir hal almasına ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olur. Dikkati dağılan öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışlar, dersin işlenişinde, öğretim yöntemlerinde, araç ve gereçlerde değişiklikler yapılarak ortadan kaldırılabılır.

5-Sorumluluk Vermek: Yapacak bir işi olmadığını düşünen veya işi kendisine ilginç gelmeyen öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesi doğaldır. Bu durumda ona kendisini meşgul edecek bir iş vermek ya da işini kendisine daha ilginç gelecek başka bir işle değiştirmek, istenmeyen davranışların önlenmesi konusunda yararlı bir yöntemdir. Öğrencilerini tanıyan, onlar hakkında bilgi sahibi olan bir öğretmen öğrencilerine sorumluluklar verir. Sınıf başkanlığı yapmak, araç gereç getirip götürmek, ödevleri kontrol etmek gibi sorumluluklar alan öğrenci kendi davranışını kontrol ederek istenmeyen davranışlara yönelmez. Uygun ve anlamlı etkinliklerle sorumluluk verilen öğrenciler, istenmeyen davranışlara yönelecek zamanı bulamazlar.

6-Öğrenciyle Konuşmak: Yapılan bütün uyarılara rağmen öğrencinin davranışlarında bir değişiklik görülüyorsa, sorunun öğrenci ile konuşulmasında yarar vardır. İstenmeyen bir davranış görüldüğünde hemen sığağı sığağına öğrenciyle ders içinde veya ders dışında, davranışının nedenleri ve sonuçları hakkında konuşulabilir.

7-Okul Yönetimi, Aile ve Rehber Uzman İle İlişki Kurmak: Bazı sorun davranışların boyutları, öğretmenin üstesinden gelemeyeceği kadar büyük olabilir. Böylesi durumlarda öğretmenin okul yönetimi ve rehberlik servisi ile işbirliği yapması gerekir. Öğretmen sınıf içinde sıkıntı yaratan, eğitim öğretimi engelleyen davranışlarla baş edemediği durumlarda okul yönetimi, aile veya bir uzmandan sorunun çözümü için yardım isteyebilir.

8-Ceza Vermek: Diğer yöntemleri kullanmasına rağmen öğretmen hâlâ öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş edemiyorsa, göstermesi gereken en son tepki ceza vermek olacaktır. Ceza, davranışla orantılı olarak, o davranışın yinelenmesini engelleyecek şekilde uygulanmalı, bunun için de öğrenci neyi, nasıl yaptığı için ceza aldığını bilmelidir.¹¹ Neden

---

¹¹ BAŞAR, s. 142

ceza aldığını bilmeyen öğrencinin eğitimin amaçları doğrultusunda istenen davranışları göstermesi mümkün değildir.

Etkili bir sınıf yönetiminde cezanın yeri olmamalıdır. Çünkü ceza davranışı zayıflatır ya da belli bir süre için durdurur. Baskının ortadan kalkmasıyla istenmeyen davranış aynen tekrar eder. Ceza, davranış değişikliğine neden olmaz. Diğer bir deyişle istenmedik bir davranışı istendik yönde değiştirmez.¹² İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş edebilmek için öğretmenlerin sık sık başvurduğu bir yöntem olan ceza, öğrenciler üzerinde bazı olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Aldığı cezanın etkisiyle öğrenci ya saldırgan davranışlar sergilemekte ya da içine kapanık bir öğrenci olmayı tercih etmektedir. Ceza vererek bir dizi sorunların ortadan kaldırıldığı düşünülürken, cezanın beraberinde birçok sorun getirdiğinin farkına bile varılamamaktadır.

Sonuç olarak sınıf, eğitim öğretimin yapıldığı ortamdır. Sınıfta sınıf içi ya da sınıf dışı etkenlerden kaynaklanan bir çok neden öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk etmektedir.

Her şeyin dört dörtlük gittiği, hiçbir istenmeyen davranışın olmadığı bir sınıfı hayal etmek bir bakıma gerçeği görememektir. Trafik kazalarını en iyi sistemlerde bile bütünüyle ortadan kaldırma olasılığının bulunmaması gibi, okullarda da disiplin sorunlarını bütünüyle ortadan kaldırmak olası değildir.¹³

Eğitim öğretim etkinliklerinden beklenen verimin elde edilebilmesi iyi bir sınıf düzenini gerektirir. Öğretmenlerin olumsuz öğrenci davranışları ile başa çıkabilmesi için iyi bir sınıf yönetimi becerisine sahip olmaları gerekir. Sorun davranışların ortaya çıkmadan önlenmesi, öğrencilerin sınıf etkinliklerine katılımını artırır; öğretmenin enerjisinin ve zamanının önemli miktarını harcadığı istenmeyen davranışların ortaya çıkma olasılığını da düşürür.¹⁴

---

¹² ERGÜN, Mustafa, www.egitim.aku.edu.tr/kuramsal02.ppt, (12.12.2005)

¹³ TÜRNÜKLÜ, ZORALOĞLU, GEMİCİ, s. 438

¹⁴ TÜRNÜKLÜ, Abbas, "Sınıf İçi Davranış Yönetimi", *Eğitim Yönetimi*, Cilt 6, Sayı 21, kış 2000, s.142

İstenmeyen davranışların en aza indirilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla onların motive edilmesi gerekmektedir.¹⁵

---

¹⁵ ÖZDAYI, Nurhayat, “Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Cilt 1, Ankara, 2004, s.375